

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ІСТОРІЯ МУЗИКИ»**

Комишан Юлія Вадимівна,
асистент кафедри музики,
Полтавський національний педагогічний університет
Імені В. Г. Короленка

Анотація. У статті висвітлені питання важливості вивчення вітчизняного фольклору, історії української та зарубіжної музики в рамках курсу «Історія музики» у підготовці музично-педагогічних кадрів. Обговорення отримує роль дисципліни у формуванні професійних компетентностей національно спрямованого майбутнього учителя музичного мистецтва.

Ключові слова: підготовка майбутнього учителя, учитель музичного мистецтва, професійна компетентність, музично-теоретичний цикл підготовки, історія музики.

В умовах сучасності гостро постає питання ефективного реформування підготовки майбутнього учителя музичного мистецтва. Формування й розвиток професійних компетентностей майбутнього фахівця не залишається поза увагою викладачів та науковців сьогодення. Одним із провідних складників професійної підготовки вчителя музичного мистецтва у закладах вищої освіти є цикл музично-теоретичних дисциплін, який включає теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних творів, сольфеджіо, історію музики (зарубіжної та української).

У Законі України «Про вищу освіту» йдеться, що «компетентність – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей» [1]. І саме

це сьогодні є одним із провідних завдань сучасної педагогіки – сформувати компетентного вчителя музичного мистецтва.

Праці сучасних науковців, педагогів, музикознавців, методистів спрямовані на удосконалення музично-теоретичної підготовки майбутнього фахівця. Формування музично-теоретичних знань та вмінь висвітлено в дослідженнях Л. Арчажникової, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, О. Щолокової. Питаннями психологічного розвитку умінь займалися О. Ковальов, Б. Теплов. Наукові розвідки, які стосуються теоретико-аналітичних умінь знаходимо у Т. Панасенко, а праці, що висвітлюють музично-історичні підходи до фахової підготовки студентів – у І. Малашевської.

Одне із чільних місць у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва посідає курс «Історія музики», що включає вивчення історичного розвитку й становлення вітчизняного та зарубіжного музичного мистецтва. Ставлячи за мету набуття музично-історичних знань для глибокого розуміння явищ вітчизняного та зарубіжного музичного мистецтва й основних закономірностей розвитку історії української та зарубіжної музики; формування у майбутніх фахівців прогресивного світогляду, художньої культури, виховання естетичного смаку на основі вивчення художніх напрямів, різноманітних творчих стилів композиторів багатьох національних шкіл; оволодіння навичками та уміннями, необхідними для професійної діяльності, курс «Історія музики» успішно реалізує завдання підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Сьогодні викладання дисципліни «Історія музики» вимагає від викладача вищої школи використання широкої палітри форм і методів навчання. Пов'язано це, не в останню чергу, з різним рівнем підготовки студентів, що вступають до педагогічних закладів вищої освіти за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). На аудиторних заняттях (лекціях, практичних/лабораторних/семінарських заняттях) найбільш часто застосовуються пояснювально-ілюстративний, проблемний, частково-

пошуковий, репродуктивний, дослідницький методи навчання, а також метод змістовного аналізу музичного твору, метод драматургічного аналізу, метод жанрової атрибуції, метод активізації самовдосконалення музично-слухацької діяльності тощо.

«Історія музики» переважно пропонується для вивчення на молодших курсах, проте має тісний зв'язок з іншими дисциплінами, які вивчають студенти упродовж усього періоду навчання у ЗВО музично-педагогічного профілю. Наприклад, з дисциплінами «Постановка голосу», «Сольний спів», «Хоровий клас», «Основний музичний інструмент з практикумом шкільного репертуару», «Теорія музики і сольфеджіо» (зокрема, модулі «Поліфонія», «Аналіз музичних творів»), що неухильно веде до постійного удосконалення професійних компетентностей.

Зі зростанням національної спрямованості української музично-педагогічної освіти, важливим складником у підготовці майбутнього учителя є вивчення фольклору України. Лише учитель, який глибоко пізнав національну культурно-мистецьку спадщину може цілком зреалізувати концепцію виховання національно свідомого молодого покоління.

У той же час знання з «Історії музики» дають можливість студенту володіти глибокими знаннями репертуару як вокально-хорового, так й інструментального, як вітчизняного, так і зарубіжного. Для успішної педагогічної діяльності майбутній педагог має знати особливості різних стильових напрямів, їх представників, еволюцію жанрів у різні епохи тощо. Зокрема, студенти вивчають музичну культуру Середньовіччя (провідні жанри епохи, головні здобутки), Відродження й Бароко (творчість Й. Пахельбеля, Д. Букстехуде, Ф. Куперена, Ж. Рамо, Л. Дакена, А. Вівальді, Й. Баха, Г. Генделя), естетичні ідеї й витoki класицизму і шляхи їх втілення у музиці (творчість К. Глюка, Й. Гайдна, В. Моцарта, Л. Бетховена, М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя), розвиток музичного мистецтва епохи романтизму, риси, притаманні стилю (творчість композиторів австро-німецької школи – Ф. Шуберта, Р. Шумана, К. Вебера, Ф. Мендельсона, Італії –

Дж. Россіні, В. Белліні, Г. Доніцетті, Франції – Г. Берліоза, Польщі – Ф. Шопена, Росії – М. Глінки, О. Бородіна, М. Мусоргського, М. Римського-Корсакова, Угорщини – Ф. Ліста, Чехії – Б. Сметани, А. Дворжака, Норвегії – Е. Гріга, Фінляндії – Я. Сібеліуса, України – М. Аркаса, А. Вахняніна, О. Нижанківського, Д. Січинського, М. Лисенка). Уваги заслуговують оперні тенденції в Росії, Франції та Німеччині у другій половині ХІХ століття (творчість П. Чайковського, Ш. Гуно, Ж. Бізе, Р. Вагнера), оперні традиції в Італії у другій половині ХІХ – на початку ХХ століття (творчість Дж. Верді, П. Масканьї, Р. Леонкавалло, Дж. Пуччіні), імпресіонізм у музиці (творчість К. Дебюссі, М. Равеля, Е. Саті). Студенти мають орієнтуватися у тенденціях розвитку музики зарубіжних країн у ХХ столітті (творчість О. Скребіна, С. Рахманінова, І. Стравінського, С. Прокоф'єва, Д. Шостаковича, Ч. Айвза, Дж. Гершвіна), знати хорову та вокальну творчість українських композиторів ХХ століття (творчість М. Леонтовича, К. Стеценка, Я. Степового, С. Людкевича, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, В. Сільвестрова, Є. Станковича, М. Скорика). Важливо окреслити музичну картину сучасного вітчизняного та зарубіжного музичного мистецтва, що, як доводить практика, викликає неабиякий інтерес студентства.

Позитивними зрушеннями у видавництві україномовної навчальної літератури останніх років стали праці Я. Бодака [2], Я. Гарасима [3], С. Лісецького [4], І. Медриш [5], І. Чернової [6], які суттєво збагатили інформаційні ресурси при вивченні дисципліни «Історія музики».

Після завершення курсу студенти розуміють основні закономірності формування й розвитку української та зарубіжної музичної культури та їх зв'язок із суспільно-історичними умовами; усвідомлюють значущість українського та зарубіжного музичного мистецтва для виховання і розвитку особистості учня; демонструють знання художніх стилів та жанрів української та зарубіжної професійної музики, особливостей різних жанрів українського музичного фольклору; вміють аналізувати музичні твори в широкому історико-стилістичному контексті, оцінювати їх педагогічний потенціал, застосовувати у

власній музично-педагогічній діяльності; визначають основні риси музичного стилю, художнього напрямку, композиторської школи, жанру народної музичної творчості та їх проявів у конкретному музичному творі; характеризують творчість українських та зарубіжних композиторів через розкриття кола тем, образів, жанрів, виявлення найтиповіших музичних засобів, використаних для втілення ідейно-образного змісту творів; застосовують набуті знання та вміння у педагогічній діяльності та оцінюють її результати.

Успішне досягнення мети формування професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва стає успішним завдяки підбору та використанню ефективних форм і методів навчання під час аудиторних занять, а також при правильній організації самостійної роботи студентів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 (зі змінами № 1357-IX від 30.03.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 29.09.2021).
2. Бодак Я. Історія західноєвропейської музики від найдавніших часів до XVII століття: навчальний посібник / Редакційна колегія: Я. Кеньо, З. Лельо, Б. Пиц. Дрогобич: Коло, 2017. 280 с.
3. Гарасим Я. І. Нариси до історії української фольклористики: навч. посіб. К.: Знання, 2015. 301с.
4. Лісецький С. Й. Історія української музики (від XIX до першої чверті XX століття): навч. посіб. для студ. вищ. муз. навч. закл. Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка. К. : Київ., 2017.164с.
5. Медриш І. Світова музична література: Підручник. Вип. 1. Чернівці: Місто, 2016. 280с.
6. Чернова І. В., Горман О. П. Зарубіжна музика: історія, стилі, напрями: навч. посіб. Львів: НАСВ, 2016. 246с.